

17. The rules on the safety of supply of natural gas, approved by the order of the Ministry of Energy and Coal Industry dated November 2, 2015, No. 686, were registered with the Ministry of Justice of Ukraine on November 30, 2015 under No. 1489/27934 [Online], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1489-15>

18. The National Action Plan, approved by the Order of the Ministry of Energy and Coal Industry dated November 2, 2015, No. 687, was registered with the Ministry of Justice of Ukraine November 23, 2015 for # 1458/27903 [Online], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1458-15>

19. Agreement on the Association between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other side of March 21, (2014), Ofitsiynny visnyk Ukrayiny, vol. 75, t. 1, st. 2125

Дані про авторів

Чукаєва Ірина Костянтинівна,

д-р екон.наук, головний науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України
e-mail: irchukaeva@gmail.com

Рамазанов Владислав Андрійович,

начальник відділу моніторингу та аналітики нафтогазових ринків Департаменту нафтогазового комплексу Міністерства енергетики та вугільної промисловості України

Данные об авторах

Чукаева Ирина Константиновна,

д-р экон.наук, главный научный сотрудник Института экономики и прогнозирования НАН Украины
e-mail: irchukaeva@gmail.com

Рамазанов Владислав Андреевич,

начальник отдела мониторинга и аналитики нефтегазовых рынков Департамента нефтегазового комплекса Министерства энергетики и угольной промышленности Украины

Data about the authors

Iryna Chukaeva,

Dr. ekon.nauc, Chief Scientist Institute of Economics and Economics forecasting of NAS of Ukraine
e-mail: irchukaeva@gmail.com

Vladislav Ramazanov,

Head of the monitoring department and oil and gas market analysts Department of Oil and Gas Complex Ministry of Energy and Energy coal industry of Ukraine

УДК 336.71:339.72:005.591

DOI: 10.5281/zenodo.1252253

КОВАЧ М.Й.,
ІНДУС К.П.

Регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні

Активізація глобалізаційних та інтеграційних процесів створює об'єктивну необхідність регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні. Уніфіковані стандарти з регулювання секторів фінансових послуг розробляються міжнародними організаціями і в подальшому слугують основою для розроблення національних регулятивних норм, тоді як система нагляду за дотриманням цих стандартів діє в кожній окремій країні. У статті визначено, що контроль за банківською сферою реалізується за допомогою як регулятивної, так і наглядової діяльності, окреслені різні організаційні моделі структур, які здійснюють нагляд за діяльністю секторів фінансових послуг. У світовій практиці існують різні моделі інституціональної побудови системи банківського регулювання та нагляду, кожна з яких має свої переваги і недоліки. Кожна країна обирає ту з моделей, яка буде ефективною, дієвою і відповідатиме архітектурі фінансової системи та особливостям національної банківської системи. Регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні не має на меті уніфікацію організаційних моделей структур, які в окремих країнах здійснюють нагляд за діяльністю секторів фінансових послуг. Найважливіше, щоб регулятивно-наглядові органи різних країн керувалися в своїй діяльності одними й тими ж принципами і стандартами, а також мали всі необхідні повноваження для ефективного виконання поставлених перед ними завдань. Обов'язковою умовою є закріплення цих повноважень на законодавчому рівні.

Ключові слова: банківська діяльність, наглядова діяльність, регулювання банківської діяльності, принципи, норми, стандарти, фінансові послуги, банківський бізнес.

Регулирование банковской деятельности на международном уровне

Активизация глобализационных и интеграционных процессов создает объективную необходимость регулирования банковской деятельности на международном уровне. Унифицированные стандарты по регулированию секторов финансовых услуг разрабатываются международными организациями и в дальнейшем служат основой для разработки национальных регулятивных норм, тогда как система надзора за соблюдением этих стандартов действует в каждой отдельной стране. В статье определено, что контроль за банковской сферой реализуется с помощью как регулятивной, так и надзорной деятельности, очерчены различные организационные модели структур, осуществляющих надзор за деятельностью секторов финансовых услуг. В мировой практике существуют различные модели институционального построения системы банковского регулирования и надзора, каждая из которых имеет свои преимущества и недостатки. Каждая страна выбирает ту из моделей, которая будет эффективной, действенной и отвечать архитектуре финансовой системы и особенностям национальной банковской системы. Регулирование банковской деятельности на международном уровне не имеет целью унификацию организационных моделей структур, которые в отдельных странах осуществляют надзор за деятельностью секторов финансовых услуг. Самое важное, чтобы регулятивно-надзорные органы различных стран руководствовались в своей деятельности одними и теми же принципами и стандартами, а также имели все необходимые полномочия для эффективного выполнения поставленных перед ними задач. Обязательным условием является закрепление этих полномочий на законодательном уровне.

Ключевые слова: банковская деятельность, надзорная деятельность, регулирование банковской деятельности, принципы, нормы, стандарты, финансовые услуги, банковский бизнес.

KOVACH M.J.,
INDUS K.P.

Regulation of banking activity at the international level

The activation of globalization and integration processes creates an objective need for regulation of banking activity at the international level. Uniform standards for regulating financial services sectors are developed by international organizations and continue to serve as the basis for the development of national regulatory standards, while the system for monitoring compliance with these standards operates in each separate country. The article states that banking supervision is implemented through regulatory and supervisory activities, outlining various organizational models of entities that oversee the activities of financial services sectors. In world practice there are various models of institutional building of the banking regulation and supervision systems, each of which has its advantages and disadvantages. Each country chooses one of the models that will be effective, active and consistent with the architecture of the financial system and the peculiarities of the national banking system. The regulation of banking activities at the international level is not aimed at unification of organizational models of structures that in some countries supervise the activities of financial services sectors. Most importantly, regulatory and oversight bodies of different countries should be guided by the same principles and standards in their activities, as well as having all the necessary powers to effectively carry out their tasks. Mandatory condition is the consolidation of these powers at the legislative level.

Keywords: banking, supervisory activity, regulation of banking activity, principles, norms, standards, financial services, banking business.

Постановка проблеми. Під впливом глобалізаційних процесів жодна країна неспроможна раціонально формувати і реалізовувати економічну політику без урахування пріоритетів і норм ведення бізнесу учасників світової спільноти. Це потребує якісних змін в системах управління фі-

нансовими компаніями та банками, яким потрібно адаптуватися до динамічних умов ведення бізнесу та загострення конкурентної боротьби. Фінансові ринки і ринки послуг об'єднуються та утворюють один всесвітній ринок. Рівень мобільності капіталів досить високий, обсяги і швидкість пе-

реміщення фінансових ресурсів у межах єдиного міжнародного ринку збільшуються з кожним роком і спрямовуються інвесторами на ринки із найвищою прибутковістю, перспективністю розвитку бізнесу та економічного зростання. Щоб виконувати місію збереження і примноження суспільного капіталу, банки мають постійно удосконалювати інструментарій управління, оперативно реагуючи на зміну поточних суспільних потреб. Тому в умовах поглиблення глобалізаційних процесів удосконалення напрямів розвитку банківської системи України є актуальною проблемою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження діяльності банків закладено у працях зарубіжних та вітчизняних учених: Г. Белоглаз, В. Грушка, І. Івасіва, В. Лаврушина, О. Мертенса, П. Роуза, М. Саблука, Дж. Синкі, Д. Герда, Е. Мак-Грю, О. Мозгового та інших. Однак, слід зауважити, що проблемам трансформації банківської діяльності в глобальному середовищі уваги приділяється недостатньо і тому це потребує подальших досліджень.

Мета статті – регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні.

Виклад основного матеріалу. Інтернаціоналізація діяльності фінансових посередників та інтеграція фінансових ринків у світових масштабах передбачає уніфікацію правил для всіх учасників, найактивнішими з яких залишаються банки. У зв'язку з тим, що діяльність банків із кожним роком все активніше виходить за межі окремо взятої країни і набуває глобального характеру, виникає потреба уніфікації національних норм, положень і нормативних актів з метою створення або підтримання єдиних правил ведення бізнесу для всіх учасників світового ринку. Адже слабка банківська система або фінансова нестабільність однієї країни може негативно впливати на фінансовий стан інших держав. Оскільки банківська система об'єднує всі галузі економіки, вона має працювати прозоро та бути передбачуваною в контексті забезпечення стабільності розвитку економічних процесів. Ці завдання вирішуються за допомогою системи банківського регулювання та нагляду, яка ґрунтується на закріплених на міжнародному рівні стандартах і принципах.

Контроль за банківською сферою слід розглядати як відповідальність держави перед суспільством щодо забезпечення фінансової стабільності і надійності банків, збереження суспільного

капіталу та підтримання національної економіки. В банківському секторі контроль реалізується за допомогою як регулятивної, так і наглядової діяльності. Регулювання банківської діяльності спрямовано на створення системи принципів, норм, стандартів і правил ведення банківського бізнесу, включає доволі широкий спектр напрямів, реалізується як на міжнародному, так і на національному рівнях, забезпечується кількома міжнародними чи державними інститутами. Наглядова діяльність має на меті контроль та моніторинг дотримання встановлених принципів, норм, стандартів та правил у банківській сфері і, як правило, закріплена за одним державним органом.

На міжнародному рівні пріоритети залишаються за регулятивною діяльністю, тоді як на національному рівні – за наглядовою. Це пояснюється тим, що уніфіковані стандарти з регулювання секторів фінансових послуг розробляються міжнародними організаціями і в подальшому слугують основою для розроблення національних регулятивних норм, тоді як система нагляду за дотриманням цих стандартів діє в кожній окремій країні. Однак наглядова функція може бути реалізована й на міжнародному рівні, хоча й опосередковано. Зокрема, банк, нагляд за яким здійснюється неналежним чином, може відчувати значні труднощі під час виходу на міжнародні фінансові ринки або отримання від іноземних банків кредитів на розширення своєї діяльності, незважаючи на те, що за результатами індивідуального аналізу цей же банк може демонструвати високі показники якості управління та фінансової стійкості.

Слід зазначити, що у різних країнах склалися власні підходи до здійснення контролю за діяльністю банків, адже інституціональна побудова системи банківського регулювання та нагляду визначається особливостями історичного та економічного розвитку тієї чи іншої країни, традиціями і значною мірою характером банківської системи. Однак під впливом глобалізаційних процесів поступово відбувається гармонізація міжнародних та національних правил банківського регулювання та нагляду, в процесі якої треба враховувати досвід країн з ефективною системою банківського регулювання та нагляду.

Так, у Великобританії немає антимонопольного законодавства і жорсткого контролю за злиттям банків, завдяки чому було досягнуто високого рівня концентрації банківського капіталу, утвори-

лися великі банківські об'єднання з розвинутою мережею філій як всередині країни, так і за кордоном, які сконцентрували значну частину ресурсів, операцій, безготівкового грошового обігу. Концентрація банківської системи зумовила зосередження функцій банківського регулювання та нагляду в єдиній установі – Банку Англії. В 1998 р. у Великобританії було створено спеціальну організацію з повноваженнями здійснювати нагляд за діяльністю всіх посередників фінансового ринку, тобто банків, страхових та інвестиційних компаній, будівельних товариств тощо.

У межах Європейського Союзу функції регулювання банківської діяльності зазвичай розподілені між парламентом, урядом і власне органом нагляду. При цьому парламент ЄС розробляє загальні законодавчі рамки (наприклад, приймає кодекс про банківську діяльність), а уряд видає додаткові нормативні акти (наприклад, принципи бухгалтерського обліку та звітності), які здебільшого стосуються всіх секторів економіки. В країнах-членах Європейського Союзу (28 країн) функціонують різні організаційні моделі структур, які забезпечують нагляд за діяльністю секторів фінансових послуг. У Австрії, Данії, Естонії, Великобританії, Латвії, Мальті, ФРН, Швеції та Угорщині діє Єдиний орган нагляду за всіма секторами фінансових послуг. В Греції, Іспанії, Італії, Кіпрі, Литві, Польщі, Португалії, Словенії, Франції функціонують окремі органи нагляду за банками, небанківськими фінансовими установами та цінними паперами. В Бельгії, Люксембурзі, Фінляндії діє Спеціальний орган нагляду за банками та цінними паперами і спеціальний орган нагляду за страхуванням та небанківськими фінансовими установами. У Словаччині та Чехії нагляд за банками здійснює центральний банк, за іншими секторами фінансових послуг – спеціальний орган нагляду. В Ірландії та Нідерландах нагляд за всіма секторами фінансових послуг здійснює центральний банк [6].

В Україні згідно із Законом «Про банки і банківську діяльність», а також Законом «Про Національний банк України» функції банківського регулювання та нагляду здійснює НБУ. Що ж до регулятивної функції, то її виконують як органи державної влади (на макрорівні) через прийняття законодавчих та нормативних актів, так і різні департаменти центрального апарату НБУ з урахуванням їх функціонального призначення. Так, діяльність комерційних банків на валютному

ринку регулює департамент валютного регулювання, департамент готівково-грошового обігу регламентує порядок роботи банків з готівковою національною валютою, департамент бухгалтерського обліку та розрахунків визначає порядок ведення бухгалтерського обліку і звітності в банках тощо. Значну роль у виконанні функцій банківського регулювання та нагляду відіграє система банківського нагляду НБУ, що функціонує як єдиний механізм у складі центрального апарату та регіональних управлінь НБУ.

У світовій практиці існують різні моделі інституціональної побудови системи банківського регулювання та нагляду, однак однозначних висновків щодо пріоритетності тієї чи іншої моделі зробити не можна, адже всі вони мають свої переваги і недоліки. Кожна країна обирає ту з моделей, яка буде ефективною, дієвою і відповідатиме архітектурі фінансової системи та особливостям національної банківської системи. Регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні не має на меті уніфікацію організаційних моделей структур, які в окремих країнах здійснюють нагляд за діяльністю секторів фінансових послуг. Найважливішим є те, щоб регулятивно-наглядові органи різних країн керувалися в своїй діяльності одними й тими ж принципами і стандартами, а також мали всі необхідні повноваження для ефективного виконання поставлених перед ними завдань. Обов'язковою умовою є закріплення цих повноважень на законодавчому рівні.

Основними розробниками міжнародних стандартів з регулювання секторів фінансових послуг є міжнародні організації. Діяльність міжнародних організацій, які займаються розробленням міжнародних стандартів у сфері регулювання фінансового сектору, дає змогу зробити банківські системи окремих країн порівнянними, сумісними та конкурентоспроможними. Це завдання вирішується за допомогою системи банківського нагляду, яка ґрунтується на стандартах і принципах, розроблених Базельським комітетом із банківського нагляду.

Висновки

Контроль за банківською сферою слід розглядати як відповідальність держави перед суспільством щодо забезпечення фінансової стабільності і надійності банків, збереження суспільного капіталу та підтримання національної економіки. В банківському секторі контроль реалізується за допо-

могою як регулятивної, так і наглядової діяльності. У світовій практиці існують різні моделі інституційно-наглядової побудови системи банківського регулювання та нагляду, кожна з яких має свої переваги і недоліки. Кожна країна обирає ту з моделей, яка буде ефективною, дієвою і відповідатиме архітектурі фінансової системи та особливостям національної банківської системи. Найважливіше, щоб регулятивно-наглядові органи різних країн керувалися в своїй діяльності одними й тими ж принципами і стандартами, а також мали всі необхідні повноваження для ефективного виконання поставлених перед ними завдань. Обов'язковою умовою є закріплення цих повноважень на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Важинський Ф.А. Антикризисное финансовое управление как экономическая система / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук-техн. пр. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.3. – С. 127–132.

2. Важинський Ф.А. Механізм регулювання інвестиційної діяльності в регіоні / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 138–143.

3. Важинський Ф.А. Сутність антикризового фінансового управління підприємством / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Економіка промисловості. – 2009. – №5. – С. 127–130.

4. Важинський Ф.А. Сутність банківського іпотечного кредитування / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.2. – С. 151–156.

5. Копилук О.І. Стан банківської системи України в сучасних умовах господарювання / О.І. Копилук, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.11. – С. 190–196.

6. Офіційний сайт Комітету з банківського нагляду м. Базель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bis.org

7. Уваров К. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: орієнтир на майбутнє / К. Уваров, О. Кущенко // Вісник НБУ. – 2005. – № 1. – С. 60–63.

References

1. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2010). Antykryzove finansove upravlinnya yak ekonomichna

systema [Anticrisis Financial Management as an Economic System]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.3 (pp. 127–132). [in Ukrainian]

2. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2010). Mekhanizm rehulyuvannya investytsiynoyi diyal'nosti v rehioni [Mechanism for regulation of investment activity in the region]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.7 (pp. 138–143). [in Ukrainian]

3. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2009). Sutnist' antykryzovoho finansovoho upravlinnya pidpryyemstvom [The essence of the anti-crisis financial management of the enterprise]. *Ekonomika promyslovosti – Economy of Industry*, 5, 127–130. [in Ukrainian]

4. Vazhynskyy, F. A., & Kolodiychuk, A. V. (2010). Sutnist' bankivs'koho ipotechnoho kredyтування [Essence of bank mortgage lending]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.2 (pp. 151–156). [in Ukrainian]

5. Kopylyuk, O. I., & Kolodiychuk, A. V. (2012). Stan bankivs'koyi systemy Ukrayiny v suchasnykh umovakh hospodaryuvannya [The state of the banking system of Ukraine in modern economic conditions]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny* [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 22.11 (pp. 190–196). [in Ukrainian]

6. Official website of the Basel Committee on Banking Supervision (2018). Retrieved from www.bis.org

7. Uvarov, K., & Kutsenko, O. (2005). Metodychni rekomendatsiyi shchodo orhanizatsiyi ta funktsionuvannya system ryzyk-menedzhmentu v bankakh Ukrayiny: oriyentyr na maybutnye [Methodical recommendations on the organization and functioning of risk management systems in banks of Ukraine: a benchmark for the future]. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrayiny – Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 1, 60–63.

Дані про авторів

Ковач Марія Йосипівна,

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Індус Катерина Петрівна,

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Данные об авторах

Ковач Мария Иосифовна,

к.э.н., доцент, Ужгородский торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета;

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Индус Екатерина Петровна,

к.э.н., доцент, Ужгородский торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Data about the authors

Maria Kovach,

PhD, Associate Professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University;

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Kateryna Indus,

PhD, Associate Professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

DOI: 10.5281/zenodo.1252259

СИГАЙОВ А.О.,

АГАПОВА А.І.

Технологія блокчейну як нова схема економічної діяльності України та світу

У даній статті розглядаються особливості нових систем зберігання даних, а саме блокчейну, наявні переваги та ризики для учасників мережі для створення блоків і ланцюгів даних, проаналізовано принцип роботи блоку. Основна сфера її застосування – економіка, зокрема, криптовалюта, але потенційно технологія корисна для самих різних галузей, і більшість її можливостей тільки починають використовуватися на практиці. Серед іншого, зроблено огляд найсильніших аспектів захисту блоків від хакерських атак або зміни компонентів. Вказані деякі служби, які можуть використовувати принцип блокування та ефективно функціонувати в Україні.

Ключові слова: блокчейн, хеш-функція, електронна валюта, валідація, біткоін.

СИГАЄВ А.А.,

АГАПОВА А.І.

Технология блокчейну как новая схема экономической деятельности Украины и мира

В данной статье рассматриваются особенности новых систем хранения данных, а именно блокчейн, имеющиеся преимущества и риски для участников сети для создания блоков и цепей данных, проанализированы принцип работы блока. Основная сфера ее применения – экономика, в частности, криптовалюта, но потенциально технология полезна для самых разных отраслей, и большинство ее возможностей только начинают использоваться на практике. Среди прочего, сделан обзор самых сильных аспектов защиты блоков от хакерских атак или изменения компонентов. Указанные некоторые службы, которые могут использовать принцип блокировки и эффективно функционировать в Украине.

Ключевые слова: блокчейн, хэш-функция, электронная валюта, валидация, биткоин.

SIGAYOV A.O.,

АГАПОВА А.І.

Blockchain technology as a new scheme of economic activity of Ukraine and the world

This article examines the features of new storage systems – blockchain, the advantages and risks for network participants to create blocks and data chains, and analyzes the principle of operation of the block. The main area of its application is the economy, in particular, cryptology, but potentially the technology is useful for a variety of industries, and most of its capabilities are only beginning to be used in practice. Among other things, an overview of the most powerful aspects of block protection from hacker attacks or component modifications was made. Some services that may use the blocking principle and operate effectively in Ukraine are specified.

Key words: blockchain, hash-function, electronic currency, validation, bitcoin.